

**СОЦІАЛЬНА ЕКОЛОГІЯ В АСПЕКТІ РЕАБІЛІТАЦІЇ
МАЛОМОБІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ**

А.В. Розбицька, студент

Л.М. Бармашина, к. арх., доцент

Національний авіаційний університет, Київ, Україна

Актуальність теми доповіді. У соціальній екології виділилися три основні напрямки: *глобальна екологія* - дослідження взаємовідносин суспільства з природним середовищем; *соціально-демографічна екологія* -

взаємовідносини з природним середовищем різних соціальних груп населення; *екологія людини* - система взаємовідносин з природним середовищем людини як біологічної одиниці. Це насамперед відноситься до інвалідів, які мають обмежені можливості здоров'я. Саме вони більше за інших страждають від руйнівних наслідків екологічних та антропогенних катастроф. В умовах дефіциту ресурсів інваліди піддаються дискримінації. Потреби інвалідів ігноруються при розробці довгострокових планів відновлення, реконструкції та реабілітації навколишнього середовища. Самі інваліди також потребують реабілітації, яка повинна стати першочерговим завданням держави і суспільства. Ця проблема є частиною соціальної екології як науки і як державної політики.

Мета (ідея) доповіді. Висвітлення соціальної екології в аспекті взаємовідносин у системі «суспільство-природа». З точки зору архітектури та містобудування – це вивчення та формування оптимальних характеристик і параметрів просторових умов життя.

Основні результати дослідження. Реабілітація інвалідів з позиції соціальної моделі цього процесу полягає не тільки у відновленні працездатності, а й у розвитку всіх соціальних можливостей і зв'язків таких людей. Обмежені можливості здоров'я (ОМЗ) - це перш за все соціально-правова проблема, що вимагає забезпечення рівності прав людей з обмеженими можливостями та всіх інших груп населення. Людина з ОМЗ має право на: самовизначення; незалежне життя; включення в усі аспекти життя суспільства; свободу вибору тощо. В усьому світі ці права забезпечує *універсальний дизайн* як основний напрям формування штучного середовища життєдіяльності з урахуванням потреб і вимог інвалідів. В Україні цей напрям тільки починає розвиватися, наразі теоретично. При цьому існує велика необхідність практичного втілення його принципів - тільки тоді запрацює соціальна екологія по відношенню до інвалідів.

Основні принципи універсального дизайну:

1. Рівноправність у використанні – забезпечення рівноцінних можливостей користування всіма елементами навколишнього середовища.
2. Гнучкість у використанні – відповідність широкому діапазону індивідуальних можливостей і вподобань.
3. Просте і інтуїтивне використання – забезпечення легкого розуміння користування елементами навколишнього середовища.
4. Сприйняття інформації - використання різних засобів для дубльованого сприйняття суттєвої інформації, передбачення сумісності дизайну з технічними пристроями, якими користуються люди з сенсорними обмеженнями.
5. Терпимість до помилок – мінімізація небезпеки і несприятливих наслідків випадкових або ненавмисних дій.
6. Збереження фізичних сил - забезпечення можливостей використання елементів навколишнього середовища зручно і з мінімальними витратами сил.
7. Розмір і місце для доступу та використання - забезпечення відповідних параметрів простору для доступу, досяжності, маніпулювання та використання всіх елементів, незалежно від обмежень користувача.

Необхідність пристосування середовища під специфічні вимоги людей з ОМЗ найчастіше викликає роздратування (нарікання на підвищення вартості будівництва, на "погіршення" естетичних якостей архітектурних об'єктів тощо), але в групу людей зі специфічними вимогами іноді входять діти, постарілі батьки, вагітні жінки та люди, що наразі хворі або отримали травму, тому суспільство зобов'язане враховувати їх вимоги, якщо воно вважає себе цивілізованим. Доступність середовища - це не тільки зняття бар'єрів при пересуванні по території населеного пункту, а й забезпечення доступу до всіх громадських будівель, приміщень квартири, елементів меблів та обладнання.

Соціальна екологія передбачає, що оптимальне середовище життєдіяльності відповідає комплексу умов для забезпечення фізичного здоров'я та душевної рівноваги:

- врахування первинних і вторинних антропометричних ознак, характерних для інвалідів різних нозологічних груп;
- формування персональних просторів з урахуванням радіусів досяжності і характеристик оптимального поля зору;
- використання екологічно чистих конструкційно-оздоблювальних матеріалів;
- врахування кольоросприйняття в середовищі відповідно до специфічних особливостей користувачів;
- формування оптимального світлового середовища;
- врахування психологічних особливостей інвалідів щодо сприйняття естетичних особливостей архітектурного середовища;
- інформаційна достатність.

Висновки. Соціальна екологія - наукова дисципліна, яка розглядає взаємовідносини в системі «суспільство-природа», тобто вивчає взаємодію і взаємозв'язки людського суспільства з природним середовищем. По суті, соціальна екологія - наука про інтереси соціальних груп у сфері використання природи та архітектурних просторів, Вирішення відповідних проблем для людей з ОМЗ наразі є нагальною необхідністю.